

ԿԱՐԾԻՔ

ԵՊՀ քրեական իրավունքի ամբիոնի հայցորդ Տաթևիկ
Գևորգյանի <<Հանցագործությունների համակցության
քրեաիրավական հիմնախնդիրները >> վերստառությամբ
ԺԲ.00.05 (Քրեական իրավունք և կրիմինալոգիա,
քրեակատարողական իրավունք) մասնագիտությամբ
իրավաբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական
աստիճանի հայցման համար ներկայացված ատենախոսության
վերաբերյալ

Հանցագործությունների համակցության ինստիտուտի, դրա տեսական և գործնական հիմնախնդիրների վերլուծությունը ունի թե տեսական և թե գործնական կարևոր նշանակություն, քանզի չկա օրենսդրական ամբողջական և սպառիչ կարգավորում, առկա չէ քիչ, թե շատ միասնական կարգավորում արտասահմանյան երկրների օրենսդրություններով, առկա են պրակտիկ հիմնախնդիրներ:

Մասնագիտական գրականության մեջ նույնպես կան հանցագործության միջնորդավորված կատարման ինստիտուտի վերաբերյալ տարբեր մոտեցումներ, թե դրանց դրսևորումների և թե որակման հիմնահարցերի շուրջ: Այս պարագայում հեղինակի կողմից հանցագործության միջնորդավորված կատարման համար քրեական պատասխանատվության տեսական և գործնական հիմնախնդիրների ուսումնասիրությունը ունի ոչ միայն տեսական, այլև կարևոր նշանակություն իրավակիրառ պրակտիկայում: Ընտրված թեմայի արդիականությունն ու կարևորությունը պայմանավորված է նաև նրանով, որ հեղինակի կողմից ներկայացվող առաջարկություններն ուղղված են նաև քրեական օրենսդրությամբ մինչ օրս չկարգավորված հարցերին և քրեական օրենսդրության զարգացմանը:

Հարկ է նկատել, որ շատ չեն հանցագործությունների համակցության ինստիտուտի ուսումնասիրությանը նվիրված տեսական աշխատանքներ ՀՀ-ում, առկա են դեռևս հիմնահարցին առնչվող բազամաթիվ խնդիրներ, օրենսդրական բացեր, գործնական բարդություններ և այդ ուղղությամբ նոր հետազոտությունների կատարումը անհրաժեշտ է տեսական և գործնական առումով: Վերագրյալը հավաստում է ընտրված թեմայի արդիականությունը և գիտական նորույթը: Ատենախոսության գիտական նորույթն արտահայտվում է նաև նրանում, որ պաշտպանության ներկայացվող դրույթներում հեղինակը ներկայացնում է մի շարք առաջարկներ, որոնց ներմուծումը քրեական օրենսդրության մեջ կարող է էապես նպաստել հանցագործությունների դեմ քրեաիրավական պայքարի արդյունավետության բարձրացմանը: Պետք է նշել, որ հեղինակի առաջ քաշած շատ գաղափարներ ու դրույթներ լուծում են տալիս մի շարք խնդրահարույց տեսական և գործնական հարցերի և կարող են նպաստել հանցագործությունների համակցության առկայության դեպքում դրանց որակման գործընթացի առավել դյուրինացմանը, ապահովել իրավական որոշակիության սկզբունքի կենսագործումը:

Հետազոտության առավել արժեքավոր տեսական ու գործնական նշանակություն ունեցող գաղափարներն ու դրույթները, մեր կարծիքով, հանգում են հետևյալին:

Հեղինակի կողմից համակողմանիորեն ուսումնասիրվել և վեր է լուծվել հանցագործությունների բազմակիության և համակցության ընդհանուր բնութագիրը, անդրադարձ է կատարվել այդ ինստիտուտների պատմական զարգացմանն ու կատարելագործման հեռանկարներին: Հեղինակն անդրադարձել է նաև հանցագործության համակցության վերաբերյալ մասնագիտական գրականության մեջ առկա մեկ տասնյակից ավելի հեղինակների աշխատանքներին, այդ ինստիտուտի և դրան առնչվող որոշ դրույթների օրենսդրական ամրապնդման անհրաժեշտությանը, վերլուծել մի շարք արտասահմանյան երկրների քրեական օրենսդրություններով

քննարկվող ինստիտուտի իրավակարգավորումները: Ամփոփելով մասնագիտական գրականության մեջ առկա բազմաթիվ տեսակետներ և անելով որոշակի եզրահանգումներ՝ հեղինակը ներկայացրել է կոկնկրետ առաջարկություններ: Մասնավորապես, հեղինակն առաջարկում է քրեական օրենսգրքում նախատեսել հետևյալ դրույթը՝ ««այլ պատիժների ձևով վերջնական պատիժը չի կարող գերազանցել քրեական օրենսգրքի ընդհանուր մասով պատժի տվյալ տեսակի համար սահմանված առավելագույն չափը»»:

Հեղինակը հետազոտել է նաև հանցագործությունների բազմակիության և համակցության ինստիտուտներին առնչվող ՀՀ վճռաբեկ դատարանի որոշումները, ինչպես նաև Արցախի Հանրապետության ընդհանուր իրավասության առաջին ատյանի դատարանների վեց տասնյակից ավելի դատավճիռներ և այդ կապակցությամբ արել իր դիտարկումները: Մասնավորապես, հեղինակը գտել է, որ հանցագործությունների համացության դեպքում արարքի որակման ու պատիժ նշանակելու հարցերը Արցախի դատական պրակտիկայում հիմնականում ճիշտ են կիրառվում, չհաշված առանձին բացառություններ:

Մինչ հանցագործությունների համակցության քրեաիրավական հիմնախնդիրներին անցնելը՝ հեղինակը նախևառաջ ուսումնասիրել և վերլուծել է քրեական իրավունքի անկախ ինստիտուտ հանցագործությունների բազմակիությունը, վերջինիս հասկացության, տեսակների և հիմնական գծերի վերաբերյալ հասմասնագիտական գրականության մեջ առկա մոտեցումները: Ուսումնասիրության արդյունքներով հեղինակը հանգել է որոշ եզրակացությունների: Մասնավորապես, հեղինակը գտնում է, որ այլ հանցանքի կատարումը չպետք է նախատեսվի որպես հանցակազմի ծանրացնող հանգամանք և այդ դեպքում, եթե հանցանքը կատարվի մեկ այլ հանցանքի հետ զուգորդված, ապա արարքը բնականաբար կորակվի համակցությամբ և ըստ հեղինակի՝ խնդիրներ չեն առաջանա: Նույն տեղում, հեղինակն առաջարկել է նաև ՀՀ քրեական օրենսգրքում պահպանել շարունակվող հանցագործության ինստիտուտը՝ բերելով հիմնավոր փաստարկներ:

Հեղինակը գտնում է նաև, որ հանցագործությունների համակցությամբ պետք է որակվի արարքը բոլոր այն դեպքերում, երբ առկա են մեկից ավելի տուժողներ, անկախ նրանից, թե ինչ բնույթի վնաս է պատճառվել տուժողներից յուրաքանչյուրին, եթե իհաշկե բացակայում քրեաիրավական նորմերի մրցակցությունը:

Այնուհետև հեղինակը վերլուծել է հանցագործությունների համացություն ինստիտուտը, անդրադաձել դրա հասկացությանը, կոնկրետ դատական գործերի և արվել հետքություններ: Հեղինակն առանձին վերլուծության առարկա է դարձրել նաև հանցագործությունների համակցության երկու տեսակները՝ իդեալական և ռեալ կամ իրական համակցությունները, դրանց առանձնահատկությունները և տարբերությունները: Ամփոփելով հեղինակը հանգել է որոշ եզրակացությունների: Մասնավորապես, հեղինակը գտնում է, որ իրական համացություն են կազմում նաև հոդվածի տարբեր կետերով նախատեսված հանցանքները, ուստի դրանք պետք է առանձին որակվեն և յուրաքանչյուրի համար պետք է առանձին պատիժ նշանակվի: Մինչդեռ, ըստ հեղինակի, ԼՂՀ պրակտիկան գնում է սխալ ուղղությամբ:

Հեղինակը հետազոտության առարկա են դարձրել նաև իրավակիրառ անչափ կարևորություն ունեցող այնպիսի հիմնահարցեր, ինչպիսիք են՝ հանցագործությունների համակցության և բարդ հանցագործությունների դեպքում հանցագործությունների որակումը և քրեաիրավական նորմերի մրցակցությունը: Վերջիններիս ուղղությամբ կատարված ուսումնասիրության արդյունքներով նույնպես հեղինակը հանգել է որոշ եզրակացությունների: Մասնավորապես, հեղինակը կարծում է, որ նպատակահարմար կլիներ քրեական օրենսգրքով սահմանել հանցանքների համակցության և քրեաիրավական նորմերի մրցակցության տարբերակման հստակ դրույթներ, ինչպես նաև սահմանվեր քրեաիրավական նորմերի մրցակցության հասկացությունը և տեսակները սահմանող նորմ:

Աշխատության մեջ հեղինակն անդրադարձլ է նաև հանցագործությունների համակցությամբ պատիժ նշանակելու ընդհանուր դրույթներին և դրանց կիրառման առանձնահատկություններին, այդ թվում՝ Արցախի Հանրապետության դատական պրակտիկայում: Վերլուծությունների արդյունքում հեղինակն արել է իր եզրահանգումները, որոնք նույնպես կարող են ունենալ գիտական և իրավակիրառ նշանակություն: Մասնավորապես, հեղինակը հանգել է եզրակացության, որ հանցագործությունների համակցությամբ վերջնական պատիժը որոշելիս պետք է առաջնորդվել կատարված հանցանքներից ամենածանրի համար նախատեսված առավելագույն պատժաչափով, ինչն, ըստ հեղինակի, արտացոլում է տվյալ անձի հանրային վտանգավորության աստիճանը: Բացի այդ քննարվող հարցերի շրջանակներում հեղինակն արել է նաև քրեական օրենսդրության բարելավմանն ուղղված համապատասխան օրենսդրական փոփոխություններ ու լրացումներ:

Հարկ է նշել, որ հեղինակին հաջողվել է բովանդակալից և հետաքրքիր աշխատանք ներկայացնել: Ներկայացված աշխատանքի շրջանակներում արվել են բազմաթիվ առաջարկություններ, արտահայտվել տեսակետներ գիտական վիճաբանությունների առարկա հանդիսացող հիմնախնդիրների վերաբերյալ: Հեղինակը լայնորեն կիրառել է ՀՀ և ԱՀ դատական պրակտիկաների, արտասահմանյան երկրների քրեական օրենսդրության նյութերը, ինչը արժեքավորում է կատարված աշխատանքը:

Պետք է նշել, որ ատենախոսության հեղինակին հաջողվել է գիտական պատշաճ մակարդակով խոր և համալիր հետազոտություն իրականացնել: Դրան նպաստել է հատկապես այն հանգամանքը, որ նա լայնորեն օգտվել է դատական պրակտիկայի նյութերից, վիճակագրական

ծավալուն տվյալներից, խոր վերլուծության է ենթարկել այլ երկրների օրենսդրական փորձը, քննադատական վերլուծության է ենթարկել ՀՀ քրեական օրենսգրքի համապատասխան դրույթներն ու դրանց կիրառման պրակտիկան: Դա թույլ է տվել հեղինակին բացահայտելու ՀՀ օրենսդրության մեջ առկա բացերն ու թերությունները և հետաքրքիր առաջարկություններ ներկայացնելու՝ ուղղված քննարկվող իրավանորմերի օրենսդրական կատարելագործմանը և լրամշակմանը:

Ատենախոսության անվիճելի արժանիքներից է այն, որ կատարված հետազոտությունների հիման վրա հեղինակի ներկայացրած առաջարկությունները հիմնավոր են և կարող են էապես նպաստել իրավակիրառ պրակտիկայի ու ՀՀ և ԱՀ քրեական օրենսգրքերի կատարելագործմանը:

Ընդհանուր առմամբ բարձր գնահատելով կատարված աշխատանքը, կցանկանայինք որոշ նկատառումներ արտահայտել դրա կապակցությամբ, որոնք հանգում են հետևյալին:

1. Հեղինակը գտնում է, որ հանցագործությունների համակցությամբ վերջնական պատիժը որոշելիս պետք է առաջնորդվել կատարված հանցանքերից ամենածանրի համար նախատեսված առավելագույն պատժաչափով, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ հանցագործությունների համակցությունն ընդգրկում է դիտավորությամբ կյանքից զրկելու հետ կապված երկու կամ ավելի առանձնապես ծանր հանցանքներ: Համաձայնելով հեղինակի մոտեցման հետ՝ միաժամանակ արժե քննարկել նաև այն դեպքերը, երբ դիտավորությամբ կյանքից զրկելու փոխարեն առկա լինի մեկ այլ առանձնապես ծանր հանցանք, օրինակ պետական դավաճանությունը և այլն:

2. Հեղինակն առաջարկում է ԱՀ քրեական օրենսգրքի 69 հոդվածի 8-րդ մասով սահմանվի դրույթ, համաձայն որի՝ <<Եթե պարզվի, որ պայմանական դատապարտված անձը մինչև դատավճիռ կայացնելը կատարել է կամ մեկ միջին ծանրության, ծանր կամ առանձնապես ծանր դիտավորյալ հանցանք, ապա դատարանը վերացնում է պատիժը պայմանականորեն չկիրառելը և պատիժ է նշանակում սույն օրենսգրքի 64 հոդվածի կանոններին համապատասխան>> (Պատիժ նշանակելը հանցագործությունների համացուցամբ): Կարծում եմ՝ նման դրույթ նախատեսելը ճիշտ չէ, և այն կարող է հակասության մեջ մտնել հանցագործությունների համակցության հասկացության հետ. կատարված հանցանքներից ոչ մեկի համար անձը դատապարտված չպետք է լինի:

3. Հեղինակն առաջարկում է օրենսդրորեն կարգավորել քրեաիրավական նորմերի մրցակցության հարցը, վերջինիս հասկացությունը, տեսակները և այլն: Այս դեպքում, գտնում եմ, հնարավոր է օրենսդրության անհարկի ծանրաբեռնում և բացի այդ ճիշտ կլինե՞ր ներկայացնել արտասահմանյան երկրների քրեական օրենսդրության առկա պրակտիկան այս առումով:

Պետք է նշել, սակայն, որ նշված նկատառումները ամենևին չեն նսեմացնում աշխատանքի արժանիքները, մասնակի բնույթ են կրում, պայմանավորված են աշխատանքն էլ ավելի լիարժեք և ամփոփ տեսնելու ցանկությամբ, իսկ որոշ դեպքերում մեր անձնական կարծիքն են ներկայացնում և չեն կարող էապես ազդել աշխատանքի ընդհանուր դրական գնահատականի վրա: Ատենախոսական հետազոտության արդյունքների հավաստիությունը կասկած չի հարուցում:

Ատենախոսությունը կատարված է պատշաճ գիտական մակարդակով, ունի հարուստ էմպիրիկ և աղբյուրագիտական հիմք:

Սեղմագրի բովանդակությունը համապատասխանում է ատենախոսության բովանդակությանը:

Վերոգրյալի հիման վրա կարելի է հավաստել, որ <<Հանցագործությունների համակցության քրեաիրավական հիմնախնդիրները>> վերտառությամբ թեկնածուական ատենախոսությունը գիտական նորույթ պարունակող, ինքնուրույն, ավարտուն գիտական աշխատանք է, որը լիովին բավարարում է և համապատասխանում է ՀՀ ԲՈԿ-ի <<Հայաստանի Հանրապետությունում գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի>> 7-րդ կետի պահանջներին, իսկ դրա հեղինակը՝ Տաթևիկ Գևորգյանն արժանի է իր կողմից հայցվող իրավաբանական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանին՝ ԺԲ.00.05 (Քրեական իրավունք և կրիմինալոգիա, քրեակատարողական իրավունք) մասնագիտությամբ:

Գրախոսող

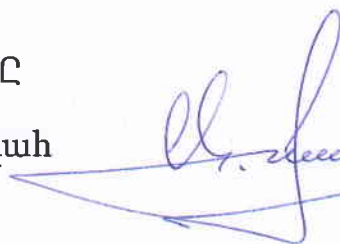
<<Արցախբանկ>> ՓԲԸ խորհրդի անդամ, ի.գ.թ.
Ա.Օսիկյան

Ա.Օսիկյանի ստորագրությունը հաստատում եմ:

<<Արցախբանկ>> ՓԲԸ

Վարչության նախագահ

Ա.Բադալյան